

НАУКОВА ТА ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРА В.М.ЛІГІНА

Коваль Г. П.

*Новосафронівський заклад ЗСО I-II ступенів вул. Христина, буд.21,
с. Новосафронівка, Новоодеський р-н, Миколаївська обл., 56620
e-mail: genkoval0805@gmail.com*

Історія Одеси знає чимало великих людей, які внесли свій вклад в наукову та громадську спадщину міста. Дуже часто високоосвічені одесити входили до органів міської влади, лобіюючи інтереси населення Одеси. Не був винятком і міський голова Одеси Валеріан Миколайович Лігін, який пройшов складний, але цікавий шлях науковця і громадського діяча. Талановита людина талановита у всьому. Лігін Валеріан Миколайович (26.07. (07.08).1846, С.-Петербурґ – 06.01.1900, м. Гієр, Франція, похований в Одесі) закінчив Новоросійський університет (1869), навчався у Цюрихській політехнічній школі (1869 – 1870), стажувався у місті Карлсруе (Німеччина, 1871 – 1872). У Харківському університеті 1873 р. він захистив докторську дисертацію «Узагальнення деяких геометричних властивостей руху систем». Протягом 1870 – 1871рр. та 1873 – 1874 рр.– доцент, 1874 р. – екстраординарний, а 1879 р. – ординарний професор кафедри механіки. Упродовж 1884 – 1889 рр. – декан фізико-математичного факультету Новоросійського університету. Наукові інтереси професора В.Г. Лігіна стосувались досліджень у галузі кінематики плоских і шарнірних механізмів, кінематичної геометрії та теоретичної кінематики. Він уперше побудував теорію руху незмінної системи (1872) та запропонував класифікацію зубчатих коліс (1874) [1].

Значну частину свого життя В.М. Лігін присвятив громадській діяльності. Так, протягом 1895 – 1896 рр. він був міським головою Одеси, 1897 – 1900 рр. – попечителем Варшавського учбового округу. Крім цього професор В.М. Лігін керував Одеським відділенням Імператорського російського технічного товариства 15 років поспіль.

В особі В.М. Лігіна Одеське відділення Імператорського російського технічного товариства втрачало досвідченого керівника, який стояв на чолі відділення 15 років. Товариство вирішило відзначити багаторічну роботу В.М. Лігіна низкою заходів.

4 лютого 1897 р. в Одесі відбулося засідання ради та загальні збори членів Одеського відділення Імператорського Російського технічного товариства, яке було присвячено розробці програми вшанування В.М. Лігіна.

Пропозицій щодо вшанування було дуже багато, вони свідчили про щирі симпатії, які здобув В.М. Лігін протягом плідної діяльності. Пропонувалось влаштувати на його честь урочисте засідання, заснувати стипендію його імені та влаштувати урочисті проводи до станції «Бірзула». Була заснована стипендія імені Лігіна для учнів школі десятників будівельної справи при Одеському відділенні Російського технічного товариства та зібрано 2000 рублів. [2 – 5]. Згодом найвищим імператорським наказом дійсний статський радник Валеріан Миколайович Лігін був призначений на високу посаду попечителя Варшавського навчального округу. В особі В.М. Лігіна Одеса втрачала відомого громадського діяча, оскільки він виконував багато важливих завдань для жителів міста, зокрема він брав участь в Одеському піклувальному комітеті, членом присутності в портових справах; головою Одеської присутності з військової повинності, почесним мировим суддею міського з'їзду мирових суддів та одеського повітового з'їзду; піклувальником школи садівництва відділу Імператорського Товариства садівництва; членом Ради одеського відділення піклування про сліпих; членом ради товариства образотворчих мистецтв; почесним членом одеського Товариства фізичного розвитку дітей, головою постійної Комісії із технічної освіти; членом ради товариства піклування про хворих дітей, почесним членом одеського місцевого управління Російського товариства «Червоного Хреста»; членом Товариства допомоги колишнім вихованцям Новоросійського університету; почесним членом Товариства піклування про незаможних та допомоги нужденних; піклувальником Притулку «всіх скорботних радість», почесним членом Сербського благодійного товариства та ін.

У газеті «Одесские Новости» за 12 лютого 1897 р. знаходимо повідомлення В.М. Лігіна з приводу його нового призначення Попечителем Варшавського учбового округу: «Маю честь повідомити ваше превосходительство, що внаслідок призначення мене Високим наказом від 8 лютого на посаду піклувальника варшавського навчального округу, я відмовляюся від посади одеського міського голови і що виконання цієї останньої посади здано мною товаришу міського голови Ф.В. Адаменко». Аналогічна заява була 12 лютого В.М. Лігіним до міської управи [6].

Службовці міської управи, на чолі з секретарем управи І.М. Денисевичем, зібралися у великій думській залі, щоб попрощатися з В.М.Лігіним, який незабаром мав залишити Одесу. І.М. Денисевич звернувся до В.М. Лігіна з промовою, в якій висловив, що за дорученням службовців у міській управі, він повинен засвідчити щире співчуття з приводу залишення В.М. Лігіна посади міського голови. Він також підкреслив, що В.М. Лігін, попри свої складні заняття, не забував піклуватися про потреби службовців.

Усі були засмучені тим, що В.М. Лігін залишає служби місту, але водночас раділи і пишалися призначенням його на нову високу посаду. У відповідь В.М. Лігін зазначив, всі службовці ставилися до своїх обов'язків сумлінно, чесно і зразково; він цим пишався і щиро бажав їм подальшого успіху. [6]

Справжнім пам'ятником міському голові та відомому вченому могло стати «Училище імені В.М. Лігіна». Група гласних внесла була у думу пропозицію про ознаменування діяльності В.М. Лігіна на посаді міського голови. Пропозиція була прийнята 11 лютого Думою одногосно, без дебатів. [7].

Представлена розвідка показує наскільки цікавою і різноманітною була діяльність міського голови Одеси Валеріана Миколайовича Лігіна в першій половині 1897 р.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55425>
2. Одесские Новости, 1897, № 3877, суббота, 1 февраля. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55425>
3. Там само, № 3880, среда, 5 февраля. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
4. Там само, № 3885, понедельник, 10 февраля. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55425>
5. Там само, № 3887, среда, 12 февраля. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55425>
6. Там само, № 3888, четверг, 13 февраля. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55425>
7. Там само, № 3889, пятница, 14 февраля. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55425>